

Haqiqat Singh v. Additional Director and others (I. S. Tiwana, J.)

ਹਥਿਆਰ ਉਸ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ। ਇਸਤਰਾਸਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਇਹ ਮੰਨੇ ਕਿ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਆਪਣਾ-ਆਪਣਾ ਹਥਿਆਰ ਚੁੱਕਣ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਰਾਜਬੀਰ ਸਿੰਘ (ਪੀਡਬਲਯੂ 9) ਨੂੰ ਸੌਂਪਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ, ਇਸਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ, ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਖਮ ਭਰੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਦੋਸ਼ਾਂ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਬਰਾਮਦਗੀ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਨਹੀਂ ਹਟੇਗਾ। ਬਾਕੀ ਇੱਕ ਅਨੁਮਾਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਪਰੋਕਤ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕਿਵੇਂ ਆਏ ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਲਈ, ਇਹ ਅਨੁਮਾਨ, ਜਾਇਜ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਟੌਤੀਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਡਕੈਤੀ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਉਥੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਵਿਚਾਰ ਸਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ।

(8) ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਇਹ ਅਪੀਲ ਅਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਾਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਐਸ.ਸੀ.ਕੇ

ਐਸਐਸ ਸੰਧਾਵਾਲੀਆ ਸੀਜੇ ਅਤੇ ਆਈਐਸ ਟਿਵਾਣਾ ਜੇ.

ਹਕੀਕਤ ਸਿੰਘ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ।

ਬਨਾਮ

ਵਧੀਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਅਤੇ ਹੋਰ।— ਉੱਤਰਦਾਤਾ।

ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰ. 3384 .

16 ਮਾਰਚ 1981

ਈਸਟ ਪੰਜਾਬ ਹੋਲਡਿੰਗਜ਼ (ਕੰਸੋਲਿਡੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਫ੍ਰੈਗਮੈਂਟੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ (1948 ਦਾ 50)—
ਸੈਕਸ਼ਨ 42*— ਈਸਟ ਪੰਜਾਬ ਹੋਲਡਿੰਗਜ਼ (ਕੰਸੋਲਿਡੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਪ੍ਰੀਵੈਨਸ਼ਨ ਆਫ ਫ੍ਰੈਗਮੈਂਟੇਸ਼ਨ) ਰੂਲਜ਼
1949—ਨਿਯਮ 18—ਧਾਰਾ 42 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨ —ਕਿਸੇ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ
ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ—ਚੁਣੌਤੀ ਸਿੱਧੀ ਸਿਰਫ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਤਿਆਰੀ, ਪੁਸ਼ਟੀ ਜਾਂ ਪੁਨਰ-
ਵਿਭਾਜਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ - ਨਿਯਮ 18 ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀਮਾ ਦੀ ਬਾਰ - ਕੀ ਅਜਿਹੀ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ
ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਹੋਲਡਿੰਗਜ਼ (ਕੰਸੋਲਿਡੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਫ੍ਰੈਗਮੈਂਟੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1948 ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ
ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਕੀਮ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਅਤੇ ਪੁਸ਼ਟੀ, ਸਕੀਮ ਦੇ
ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਲਡਿੰਗਜ਼ ਦੀ ਮੁੜ ਵੰਡ ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਸਕੀਮ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ / ਅਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ
ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ 'ਤੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦਾ ਪਾਸ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲਾਂ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ
ਕਲਪਿਤ ਤਿੰਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਰਾਏ ਦੇ ਅਰਥ ਅਤੇ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਹਨ। ਬਿਨਾਂ ਖਿੱਚੇ ਕਲਪਨਾ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ
ਕਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਕੀਮ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਜਾਂ ਪੁਸ਼ਟੀ, ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਮੁੜ ਵੰਡ ਕਰਨਾ
ਅਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਪੀਲਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦਾ ਅਰਥ ਇੱਕੋ
ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 42 ਅਤੇ ਈਸਟ ਪੰਜਾਬ ਹੋਲਡਿੰਗਜ਼ (ਕੋਨ ਸੋਲਿਡੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਪ੍ਰੀਵੈਨਸ਼ਨ
ਆਫ ਫਰੈਗਮੈਂਟੇਸ਼ਨ) ਰੂਲਜ਼ 1949 ਦੇ ਨਿਯਮ 18 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਇਸ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ
ਇਸਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਨਿਯਮ 18 ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਧਾਰਾ 42 ਦੇ ਅਧੀਨ
ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸਿਰਫ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਡੈਲੀਗੇਟ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰੀ
ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਧਾਰਾ 42 ਨੂੰ 1960 ਦੇ ਪੰਜਾਬ
ਐਕਟ ਨੰਬਰ 27 ਦੁਆਰਾ ਪਿਛਲਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੋਧ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਨੇ ਉਕਤ
ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ
ਤਿਆਰ ਜਾਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਕੀਮ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਜਾਂ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਜੇਕਰ ਨਿਯਮ
18 ਵਿੱਚ 'ਆਰਡਰ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਇਸ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂ ਮੁੜ
ਵੰਡ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਤਾਂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 42 ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਲਟਾ ,
ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਸੇ ਸਕੀਮ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਜਾਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮੁੜ ਵੰਡ ਐਕਟ ਦੇ
ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੀਮਾ

Haqiqat Singh v. Additional Director and others (I. S. Tiwana, J.)

ਦੀ ਪੱਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਚੁਣੌਤੀ 42 ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ 'ਆਰਡਰ' ਲਈ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਿਰਫ਼ ਦੋ ਹੀ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜਾਂ ਤਾਂ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਸੀਮਾ ਦੀ ਪੱਟੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 42 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਕਿਸੇ ਸਕੀਮ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਜਾਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਜਾਂ ਮੁੜ ਵੰਡ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਾਰਨ ਜੋ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਨਿਯਮ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਏਕੀਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸਦੀ ਤਿਆਰੀ ਜਾਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮੁੜ ਵੰਡ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕਿਸੇ ਸਕੀਮ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਜਾਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਅਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪੁਨਰ-ਵਿਭਾਜਨ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 18 ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ 'ਆਰਡਰ' ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਕਤ ਨਿਯਮ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀਮਾ ਦੀ ਪੱਟੀ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਜਦੋਂ ਅਜਿਹੀ ਤਿਆਰੀ ਜਾਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਸਕੀਮ ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਅਧੀਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮੁੜ ਵੰਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 42 (ਪੈਰਾ ⁸ ਅਤੇ 11) ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

1. ਮੱਘਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ, 1967 ਕਰ. ਐਲਜੇ 861,
2. ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ, 1966, ਕਰ. ਐਲਜੇ 362,
3. ਛੱਤਮਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਵਧੀਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਅਤੇ ਹੋਰ 1966 ਕਰ. ਐਲਜੇ 762,

4. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਵਧੀਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਅਤੇ ਹੋਰ, 1976 PLJ 317. ਓਵਰਰੂਲਡ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226/221 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਿਵਲ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ: -

- (i) *Certiorari Writ* ਸਬੰਧੀ ਅਨੁਲੱਗ P-1, ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।
- (ii) ਕੋਈ ਹੋਰ ਰਿਟ, ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜੋ ਇਹ ਮਾਨਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਉਚਿਤ ਸਮਝੇ, ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- (iii) ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ 1 'ਤੇ ਤੁਲੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਗਾਊਂ ਨੋਟਿਸ ਦੇਣ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- (iv) ਅਨੁਬੰਧਾਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਾਪੀਆਂ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ।
- (v) ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਖਰਚੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਅੱਗੋਂ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਕਿ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਅਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਆਰਡਰ ਦੇ ਅਨੁਸੂਚੀ P-1 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ 'ਤੇ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਰੋਕ ਲਗਾਈ ਜਾਵੇ।

ਆਈ.ਕੇ.ਸ਼ਰਮਾ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਵੀ.ਐੱਲ. ਵਸਿਸ਼ਟ ਦੇ ਨਾਲ ਐਡਵੋਕੇਟ ਸਨ।

ਜੀ. ਐਸ. ਗਰੇਵਾਲ, ਆਰ. ਐਲ. ਲੂਥਰਾ ਦੇ ਨਾਲ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਜਵਾਬਦਾਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਐਡਵੋਕੇਟ।

ਨਿਰਣਾ

1. ਐਸ ਟਿਵਾਣਾ, ਜੇ.

(1) ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226 ਵਿੱਚ ਉਠਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ 3 ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਸਵਾਲ ਕਾਫੀ ਮਹੱਤਵ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸਦਾ ਜਵਾਬ ਇਸ ਕੋਰਟ ਦੇ ਕਈ ਸਿੰਗਲ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਸਿੱਟਿਆਂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਹੈ:-

ਕੀ ਈਸਟ ਪੰਜਾਬ ਹੋਲਡਿੰਗਜ਼ (ਕੰਸੋਲਿਡੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਪ੍ਰੀਵੈਨਸ਼ਨ ਆਫ ਫ੍ਰੈਗਮੈਂਟੇਸ਼ਨ) ਰੂਲਜ਼, 1949 ਦੇ ਨਿਯਮ 18 ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀਮਾ ਦੀ ਬਾਰ ਵੀ ਉਦੋਂ ਕੰਮ ਕਰੇਗੀ ਜਦੋਂ ਈਸਟ ਪੰਜਾਬ ਹੋਲਡਿੰਗਜ਼ (ਕੰਸੋਲਿਡੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਪ੍ਰੀਵੈਨਸ਼ਨ ਆਫ ਫ੍ਰੈਗਮੈਂਟੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1948) ਦੀ ਧਾਰਾ 42 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ, ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਂ ਮੁੜ-ਵੰਡਾਈ ਦੀ ਸਕੀਮ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ? ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਕੀ ਨਿਯਮ 18 ਕਿਸੇ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦਾ ਕੋਈ ਖਾਸ ਆਦੇਸ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 42 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ?

ਇਹ ਸਵਾਲ ਸਿਰਫ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਹੈ: -

"(ਸੈਕਸ਼ਨ) 42. ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜਾਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਾਂ ਪੁਨਰ-ਵਿਭਾਜਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਜਾਂ ਪ੍ਰੋਪ ਰਾਇਟੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਮੰਗ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਲੰਬਿਤ ਜਾਂ ਨਿਪਟਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਕੇਸ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਉਚਿਤ ਸਮਝੇ:

ਬਸ਼ਰਤੋਂ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਆਰਡਰ, ਸਕੀਮ ਜਾਂ ਪੁਨਰ-ਵਿਭਾਜਨ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਅਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਬਦਲਿਆ ਜਾਂ ਉਲਟਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗਾ, ਸਿਵਾਏ ਉਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਜਿੱਥੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਵਾਈ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਚਾਰ ਦੁਆਰਾ ਵਿਗਾੜ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

“(ਨਿਯਮ) 18. ਧਾਰਾ 42 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀ ਲਈ ਸੀਮਾ।—

Haqiqat Singh v. Additional Director and others (I. S. Tiwana, J.)

ਧਾਰਾ 42 ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਉਸ ਹੁਕਮ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇਹ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

ਬਸ਼ਰਤ ਕਿ ਸੀਮਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਧਾਰਾ 21 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਜਾਂ ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਅਧੀਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਪੀਲ ਦੇ ਆਧਾਰ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਾਪੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸਮਾਂ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ:

ਬਸ਼ਰਤ ਅੱਗੇ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸੀਮਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਬਿਨੈਕਾਰ ਧਾਰਾ 42 ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਅਜਿਹੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਰਜ਼ੀ ਨਾ ਦੇਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਕਾਰਨ ਸੀ।

ਇਹ ਨਿਯਮ 18 ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ,—ਵਿਆਪਕ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1426-ਡੀ(II) 60/1527, ਮਿਤੀ 18 ਮਾਰਚ, 1960। ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤੱਥ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਹਨ: —

(2) ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2, ਵਕਫ਼ ਬੋਰਡ, ਪਿੰਡ ਸਿੰਘ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਰੂਪੜ ਵਿੱਚ ਕਿਲਾ ਨੰਬਰ 12//6/2, 7/2 ਅਤੇ 13//9/1 ਅਤੇ 10/2 ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ। 31 ਅਗਸਤ 1977 ਨੂੰ ਸ. ਇਸ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੇ ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਹੋਲਡਿੰਗਜ਼ (ਕੰਸੋਲਿਡੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਪ੍ਰੀਵੈਨਸ਼ਨ ਆਫ਼ ਫ੍ਰੈਗਮੈਂਟੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1948 (ਛੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਐਕਟ) ਦੀ ਧਾਰਾ 42 ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਕਤ ਕੁਰਾਹ ਜਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਬਲਾਕ ਨੂੰ ਲਿੰਕ ਮਾਰਗ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਕੰਸੋਲੀ ਡੇਸ਼ਨ ਆਫ਼ ਹੋਲਡਿੰਗਜ਼, ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਨੋਟਿਸ ਦੇਣ ਅਤੇ ਦਿਲੋਂ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, 2 ਅਗਸਤ, 1979 ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮ (ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਾ ਪੀ. 1) ਰਾਹੀਂ, ਵਕਫ਼ ਬੋਰਡ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦਾ ਪਾਸਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਹੁਕਮ ਦੇ ਪੈਰਾ 4 ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 42 ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਰੋਕ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ (ਹੁਣ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ) ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਵਧੀਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਦੇ ਕੁਰਾਹ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਾਸਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਇਕਸੁਰਤਾ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਸੀ, ਉਸ ਲਈ ਇਹ ਉਚਿਤ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਭੁੱਲ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਉਪਰੋਕਤ ਦਰਖਾਸਤ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਕਰੇ। ਇਹ ਵਧੀਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦਾ ਇਹ ਹੁਕਮ ਹੈ ਜੋ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਵਧੀਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਦੇਰੀ ਦੀ ਮੁਆਫੀ ਲਈ ਕੋਈ ਕੇਸ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਕਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਮੁਆਫੀ ਦੇਣ ਲਈ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਨਿਯਮ 18 ਦੇ ਉਪਬੰਧ। ਅੱਗੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਸੀਮਾ ਦਾ ਸਵਾਲ ਅਣਗਹਿਲੀ ਵਾਲੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ

ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਵਪੀਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਅੱਗੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਇਸ ਸਟੈਂਡ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ, ਸਿੰਗਲ ਬੈਂਚ ਵਿੱਚ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੇਸ ਦੀ ਬਹਿਸ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, *ਮੱਘਰ ਸਿੰਘ* ਬਨਾਮ *ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ*, (1) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਿੰਗਲ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਨਾਲ ਮਿਲਦੇ-ਜੁਲਦੇ ਤੱਥ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੇਰਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਨਿਯਮ 18 ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵੱਲ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਦੇਸ਼ ਵਪੀਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਅਤੇ ਨਿਯਮ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਚੁਣੌਤੀ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਿੱਥੇ ਸਿਰਫ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿਸੇ ਸਕੀਮ ਜਾਂ ਮੁੜ ਵੰਡ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਅਤੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨਾ ਚੁਣੌਤੀ ਅਧੀਨ ਹੈ ਅਤੇ ਮੇਰਾ ਇਹ ਵਿਚਾਰ *ਮੱਘਰ ਸਿੰਘ* ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ, ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪੂਰੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ, ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸਹੀਤਾ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਵੱਡਾ ਬੈਂਚ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁਣ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ।

(3) ਅੱਜ ਬਹਿਸ ਦੌਰਾਨ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਾਡੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ-

(1) 1967 ਕਰ. ਐਲਜੇ 861

ਮੱਘਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕੀਤਾ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸਿੰਗਲ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ: -

1. *ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ* ਬਨਾਮ *ਪੰਜਾਬ ਸਟੇਟ ਅਤੇ ਹੋਰ* (2)।
2. *ਫੱਤਮਲ ਅਤੇ ਹੋਰ* ਬਨਾਮ *ਅਡੀਸ਼ਨਲ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਕੰਸੋਲਿਡੇਸ਼ਨ ਆਫ ਹੋਲਡਿੰਗਜ਼ ਅਤੇ ਹੋਰ* (3)।
3. *ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ* ਬਨਾਮ *ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਕੰਸੋਲਿਡੇਸ਼ਨ ਆਫ ਹੋਲਡਿੰਗਜ਼, ਪੰਜਾਬ, ਜਲੰਧਰ ਅਤੇ ਹੋਰ* (4)।

ਮੱਘਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿਚਲੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 42 ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਮਾਰਗ ਦੇਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰਤ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਖਾਸ ਆਦੇਸ਼ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਅਧੀਨ ਸੀਮਾ ਦੀ ਪੱਟੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਨਿਯਮ 18 ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ

Haqiqat Singh v. Additional Director and others (I. S. Tiwana, J.)

ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜਾਂ ਦਾ ਹੁਣ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਵਾਲ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ। ਇਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨਿਯਮ 18 ਉਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦੋ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ: -

- (i) ਨਿਯਮ 18 ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦ 'ਆਰਡਰ' ਦੇ ਅਰਥ ਅਤੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਸਕੀਮ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਜਾਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਅਤੇ ਮੁੜ ਵੰਡ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗਾ, ਅਤੇ
  - (ii) ਧਾਰਾ 42 ਵਿੱਚ 'ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ' ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ, ਵਿਧਾਨਪਾਲਿਕਾ ਦਾ ਇਹ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦੇ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਵੇ। ਏਕੀਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ. ਅਜਿਹੀ ਵਿਆਖਿਆ, ਸਿੱਖਿਅਕ ਸਲਾਹ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਹੁਣ ਤੱਕ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਅਤੇ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਦਾ ਇੱਕ ਤੱਤ ਪੇਸ਼ ਕਰੇਗੀ।
- (2) 1966 ਕਰ. ਲਾਅ ਜਰਨਲ 362.
  - (3) 1966 ਕਰ. ਲਾਅ ਜਰਨਲ 762.
  - (4) 1976 PLJ 317.

ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨੂੰ ਏਕੀਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(4) ਪਹਿਲੇ ਸਪੁਰਦਗੀ ਦੇ ਭਾਰ ਅਤੇ ਵੈਧਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ, ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਕਨੂੰਨ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਸਕੀਮ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਜਾਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਿੰਨੀ ਦੂਰ ਹੈ, ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਉਸੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਪੁਨਰ-ਵੰਡ ਅਤੇ ਕਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਾਰਾਵਾਂ ਅਧੀਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਜਾਂ ਅਪੀਲਾਂ 'ਤੇ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰਨਾ ਇਕੋ ਗੱਲ ਕਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(5) ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 2(ਬੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ "ਹੋਲਡਿੰਗਜ਼ ਦਾ ਇਕਸੁਰਤਾ" ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿਸੇ ਜਾਇਦਾਦ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਉਪ-ਵਿਭਾਗ ਵਿੱਚ ਸਾਰੀਆਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਰਲੇਵਾਂ ਅਤੇ

ਮੁੜ ਵੰਡ ਤਾਂ ਜੋ ਹੋਲਡਿੰਗਜ਼ ਵਿੱਚ ਪਲਾਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਘਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਕਿਸੇ ਪਿੰਡ ਜਾਂ ਮਾਲ ਅਸਟੇਟ ਵਿੱਚ ਏਕੀਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਆਗਮਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਉਸ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਹੋਲਡਿੰਗਜ਼ ਨੂੰ ਇਕਜੁੱਟ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸਕੀਮ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀ ਬਿਹਤਰ ਕਾਸ਼ਤ ਲਈ ਧਾਰਾ 14 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਏਕੀਕਰਨ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਸਟੇਟ ਜਾਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੇ ਭੂਮੀ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਜਾਇਦਾਦ ਜਾਂ ਸੰਪੱਤੀ ਵਿੱਚ ਹੋਲਡਿੰਗਜ਼ ਨੂੰ ਇਕਜੁੱਟ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸਕੀਮ ਤਿਆਰ ਕਰੇਗਾ। ਜਾਂ ਇਸਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਗਲੀਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 15, 16, 16-ਏ, 17 ਅਤੇ 18 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਜਿਹੀ ਸਕੀਮ ਉਹਨਾਂ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇਗੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਅਸਲ ਹੋਲਡਿੰਗਜ਼ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਮਾਰਕੀਟ ਮੁੱਲ ਦੀ ਹੋਲਡਿੰਗ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੇ ਅਧੀਨ ਰੱਖੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵੰਡ, ਕੁਝ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨੂੰ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੱਖਣ ਲਈ ਜਾਂ ਜਨਤਕ ਸੜਕਾਂ, ਗਲੀਆਂ, ਮਾਰਗਾਂ ਅਤੇ ਨਾਲਿਆਂ ਆਦਿ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਲਈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮੁੜ ਵੰਡ ਅਤੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਲਈ ਪਿੰਡ ਦੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਆਦਿ। ਧਾਰਾ 19 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਜਿਹੀ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਖਰੜਾ ਤਸਦੀਕ ਅਫਸਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਸਕੀਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਇਤਰਾਜ਼, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਵੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਸਕੀਮ ਜਾਂ ਸੋਧੀ ਹੋਈ ਸਕੀਮ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾਉਣੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮਾਮਲਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 20 ਅਧੀਨ ਨਿਯੁਕਤ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਅਫਸਰ ਕੋਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਅਫਸਰ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਕੀਮ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਹਕੀਕਤ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਵਪੀਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਅਤੇ ਹੋਰ (ਆਈ. ਐਸ. ਟਿਵਾਣਾ, ਜੇ.)

i

ਲਿਖਤੀ ਜਾਂ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨੂੰ ਇਕਸਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 20 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਸਕੀਮ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 36 ਸਕੀਮ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਸਕੀਮ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਜਾਂ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਇਹ ਉਪਰੋਕਤ ਧਾਰਾ ਦੁਆਰਾ ਅੱਗੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਅਗਲੀ ਸਕੀਮ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ

Haqiqat Singh v. Additional Director and others (I. S. Tiwana, J.)

ਤਿਆਰ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਅਤੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(6) ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਕੀਮ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਅਤੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਮੁੜ ਵੰਡ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਏਕੀਕਰਨ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਧਾਰਾ 20 ਦੇ ਅਧੀਨ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੋਲਡਿੰਗਜ਼ ਦੀ ਇਕਸੁਰਤਾ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁੜ ਵੰਡ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਜੋਲਡਿੰਗਾਂ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੀਮਾਬੱਧ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਦਿਖਾਈਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਸ਼ਜਰਾ 'ਤੇ ਜੋ ਸਬੰਧਤ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਨਿਯਮ 7 ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁੜ ਵੰਡ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜਾ ਰਿਕਾਰਡ ਅਤੇ ਕਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(7) ਕੰਸੋਲਿਡੇਸ਼ਨ ਅਫਸਰ ਦੁਆਰਾ ਮੁੜ-ਵਿਭਾਜਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਦੁਬਾਰਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਵਿਅਕਤੀ ਸੈਕਸ਼ਨ 21 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਤਹਿਤ - ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੇ ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੰਸੋਲਿਡੇਸ਼ਨ ਅਫਸਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਖਤੀ ਇਤਰਾਜ਼ ਦਰਜ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਤਰਾਜ਼ਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਜਿਹਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 21 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੁਕਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦੁਖੀ ਵਿਅਕਤੀ ਉਪਰੋਕਤ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (3) ਅਤੇ (4) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਅਫਸਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਅਤੇ ਸਹਾਇਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਅੱਗੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ, ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲੀ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ, ਕਦੇ ਵੀ, ਸੀਮਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜੇਕਰ ਉਹ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹਨ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

(8) ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਕੀਮ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਅਤੇ ਪੁਸ਼ਟੀ, ਉਕਤ ਸਕੀਮ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਲਡਿੰਗਜ਼ ਦੀ ਮੁੜ ਵੰਡ ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਸਕੀਮ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਪਾਸ ਕਰਨਾ।

ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲਾਂ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਕਲਪਿਤ ਤਿੰਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਰਥ ਅਤੇ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਲਪਨਾ ਤੋਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਕੀਮ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਜਾਂ ਪੁਸ਼ਟੀ, ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਮੁੜ ਵੰਡ ਅਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼। ਅਪੀਲਾਂ ਦਾ ਅਰਥ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਹ ਵੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਇਹ ਉਪਬੰਧ, ਯਾਨੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 42 ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 18 ਇਸ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਨਿਯਮ 18 ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ 18 ਮਾਰਚ, 1960 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ

ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 42 ਵਿੱਚ 'ਸਕੀਮ ਤਿਆਰ ਜਾਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਂ ਮੁੜ ਵੰਡ' ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਆਏ ਸਨ। ਸਮੇਂ ਦੀ ਧਾਰਾ ਸਿਰਫ ਕਿਸੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਹੈ। 'ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਕੋਈ ਵੀ ਹੁਕਮ, ਯੋਜਨਾ ਤਿਆਰ ਜਾਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਂ ਮੁੜ ਵੰਡ' ਸ਼ਬਦ 'ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੋਈ ਹੁਕਮ' ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਰੱਖੇ ਗਏ ਸਨ! 1960 ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ ਨੰ. 27 ਦੁਆਰਾ ਪਿਛਲਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਅਤੇ ਇਸ ਐਕਟ ਨੂੰ 9 ਜੁਲਾਈ, 1960 ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ। 1960 ਦਾ ਐਕਟ ਨਾ 27 ਪਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਵਸਤੂਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਿੱਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ:-

ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਨਿਯਮ 16 (ii) ਪਿੰਡ ਦੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਵਰ ਦੇਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 42 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਸੰਸ਼ੋਧਿਤ ਜਾਂ ਰੱਦ ਕਰਨ ਜਾਂ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਅਤੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਵਾਧੂ ਖੇਤਰਾਂ ਤੋਂ ਇਕਸਾਰਤਾ ਦੀ ਲਾਗਤ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਲਈ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਵੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। (ਪੰਜਾਬ ਗਜ਼ਟ (ਵਾਧੂ) ਮਿਤੀ 16 ਫਰਵਰੀ, 1960 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ)। (ਜ਼ੋਰ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ)।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਜ਼ਾਹਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਿਤੀ 18 ਮਾਰਚ, 1960 ਨੂੰ, ਨਿਯਮ 18 ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਧਾਰਾ 42 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸਿਰਫ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਡੈਲੀਗੇਟਾਂ ਨੂੰ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਸਤੂਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਨੋਟ ਕੀਤੇ ਬਿਆਨ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 42 ਵਿੱਚ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਹੋਇਆ, ਇਹ ਧਾਰਾ 42 ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਜਾਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਕੀਮ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਜਾਂ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਜਾਂ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮੁੜ ਵੰਡ। ਜੇਕਰ ਨਿਯਮ 18 ਵਿੱਚ 'ਆਰਡਰ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਇਸ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮੁੜ ਵੰਡ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਧਾਰਾ 42 ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਐਕਟ ਦੇ. ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਸਕੀਮ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਜਾਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪੁਨਰ-ਵਿਭਾਜਨ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੈ - ਉਹ ਵਿਚਾਰ ਜੋ ਮੈਂ ਲੈਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ - ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਬਾਰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸੀਮਾ ਜਿੱਥੇ ਧਾਰਾ 42 ਅਧੀਨ ਚੁਣੌਤੀ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ 'ਆਰਡਰ' ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਿਰਫ ਦੋ

Haqiqat Singh v. Additional Director and others (I. S. Tiwana, J.)

ਹੀ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜਾਂ ਤਾਂ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਸੀਮਾ ਦੀ ਪੱਟੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 42 ਦੇ ਤਹਿਤ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਕੀਮ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਜਾਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਜਾਂ ਮੁੜ ਵੰਡ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਵੀ ਕਾਰਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਨਿਯਮ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਇਸ ਸਮੇਂ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ, ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਇਸਦੀ ਤਿਆਰੀ ਜਾਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਸਰਨ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮੁੜ ਵੰਡ ਸਮੇਤ ਏਕੀਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

(9) ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਨਿਯਮ 17 ਜੋ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 42 ਦੇ ਅਧੀਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਫਾਰਮ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਇਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੀਮਾ ਦੀ ਬਾਰ ਸਿਰਫ ਉਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਪਾਰਟੀ ਕਿਸੇ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 21, ਉਪ ਧਾਰਾਵਾਂ (3) ਅਤੇ (4) ਦੇ ਅਧੀਨ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਇਸ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਅਧੀਨ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਾਪੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਬਿਤਾਏ ਗਏ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਨਿਯਮ 18 ਦੇ ਪ੍ਰੋਵੀਸੋ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(10) ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਸਕੀਮ, ਮੁੜ ਵੰਡ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਵਿਚਕਾਰ ਇਹ ਅੰਤਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਅਰਬੈਲ ਸਿੰਘ (5) ਅਤੇ ਮੱਖਣ ਲਾਈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (6) ਵਿੱਚ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਇਹ ਪਹਿਲੂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਧਿਆਨ ਦਿਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਕੇਸ, ਬੇਸ਼ੱਕ, ਧਾਰਾ 42 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ 1960 ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ ਨੰ. 27 ਦੁਆਰਾ ਇਸਦੀ ਸੋਧ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇੱਕ ਦਲੀਲ ਉਠਾਈ ਗਈ ਸੀ।

(5) 1957 ਦੇ ਐਲਪੀਏ 163 ਨੇ 22 ਜੁਲਾਈ, 1959 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ।

(6) 1959 ਦੇ CW 33 ਨੇ 8 ਅਕਤੂਬਰ, 1959 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ।

ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਾ ਕਿ ਪੁਨਰ-ਵਿਭਾਜਨ ਜਿਸ 'ਤੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 21 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਕਸੁਰਤਾ ਅਫਸਰ ਦੁਆਰਾ ਇਤਰਾਜ਼ ਮੰਗੇ ਗਏ ਸਨ, ਨੂੰ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 42 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਯੋਗ ਸੀ, ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜਾਂ ਨੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਾਅਦ ਵਾਲਾ ਭਾਗ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਉਦੋਂ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ, ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ: -

“ਇਹ ਧਾਰਾ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਜਾਂ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ

ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ; (ਬੀ) ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ (ਸੀ) ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਨਿਪਟਾਏ ਗਏ ਕੇਸ ਵਿੱਚ,.....

ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਧਾਰਾ 21 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਧੀਨ ਵੰਡ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਏ ਗਏ ਇਤਰਾਜ਼ 'ਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਹੈ। ਧਾਰਾ 42 ਅਧੀਨ ਮੌਜੂਦਾ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਹ ਧਾਰਾ 21 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਧੀਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦਰਅਸਲ, ਸ੍ਰੀ ਚਾਵਲਾ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸਨ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਕੇਸ ਪਹਿਲਾਂ ਲੰਬਿਤ ਸੀ ਜਾਂ ਨਿਪਟਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੋਈ ਵੀ ਏਕੀਕਰਨ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਝੂਠ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਅਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸਮੁੱਚੀ ਏਕੀਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਇੱਕ ਕੇਸ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਸਕੀਮ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸੋਧ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਕਦੇ ਵੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੋਚ ਸਕਦੀ ਸੀ ਕਿ ਪੂਰੀ ਸਕੀਮ ਧਾਰਾ 42 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੰਸ਼ੋਧਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧ. ਕਿਉਂਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੋਧਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 42 ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ।

y

ਮੱਖਣ ਲਾਲ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਵੀ, ਜਿੱਥੇ ਕੰਸੋਲੀ-1 ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੇ ਝੂਠੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਦਲੀਲ ਉਠਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਮੇਹਰ ਸਿੰਘ, ਜੇ., ਦੁਆਰਾ ਹੋਰ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਘੋਖਿਆ ਅਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, (ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦਾ ਪ੍ਰਭੂ ਸੀ।) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ: -

*

“ਹੁਣ, ਮੁੜ ਵੰਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਕੋ ਇਕ ਆਦੇਸ਼ ਜੋ ਕਦੇ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਦੇ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਸੰਸਥਾ ਦੁਆਰਾ ਇਤਰਾਜ਼ 'ਤੇ ਹੈ। i ਮੁੜ ਵੰਡ. ਮੁੜ ਵੰਡ ਨੂੰ ਖੁਦ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਣਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 42 ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਸ ਆਦੇਸ਼ ਉੱਤੇ

Haqiqat Singh v. Additional Director and others (I. S. Tiwana, J.)

ਇਤਰਾਜ਼ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਉਸੇ ਇਕਸੁਰਤਾ ਅਫਸਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸਨੇ ਪੁਨਰ-ਵੰਡ ਦੀ ਅਸਲ ਸ਼ਕਲ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਆਰਡਰ, ਅਤੇ ਇਹ ਉਦੋਂ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਹਨਾਂ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਏਕੀਕਰਨ ਅਫਸਰ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਪੁਨਰ-ਵੰਡ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੁਕਮ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਪੁਨਰ-ਵੰਡ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਪਬੰਧ ਉਸੇ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਉਪਬੰਧ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੈ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 21 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1), ਜੋ ਕਿ ਮੁੜ ਵੰਡ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੀ ਕਿ ਪੁਨਰ-ਵੰਡੀਕਰਨ ਇੱਕ ਹੁਕਮ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 1948 ਦੇ ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ ਨੰਬਰ 50 ਦੀ ਧਾਰਾ 42 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੋਧ ਸਕਦਾ ਹੋਵੇ।

ਪੰਜਾਬ

ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਐਲਪੀਏ ਬੈਂਚ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮੱਖਣ ਲਾਈ ਆਦਿ, (7) ਦੁਆਰਾ ਉਲਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 4 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। 1960 ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ ਨੰ. 27 ਦੇ ਪਿਛਲਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਇਸ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਡੈਲੀਗੇਟ ਨੂੰ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸਕੀਮ ਜਾਂ ਮੁੜ ਵੰਡ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਜਾਂ ਬਦਲਣ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਕੀਮ, ਮੁੜ ਵੰਡ ਪ੍ਰਭਾਵ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਜੋ

(11) ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ, ਧਾਰਾ 42 ਆਰ, ਵਾਬੋਵ 11 ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਐਕਟ ਦੀ ਸਕੀਮ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦੋ ਨਿਰਣੇ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਪਸ਼ਟ ਅੰਤਰ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਤੇ ਏਕੀਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਅਤੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕਰਤੱਵਾਂ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮੁੜ ਵੰਡ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਲਈ ਵਿਚਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਤਿਆਰੀ ਜਾਂ ਪੁਸ਼ਟੀ

(7) 1964 ਕਰ. ਐਲਜੇ 447

ਕਿਸੇ ਸਕੀਮ ਦੀ ਅਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮੁੜ ਵੰਡ 'ਆਰਡਰ' ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਵੇਗੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 18 ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਨਿਯਮ ਇਸ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਪਟੀਸ਼ਨਰ

ਜਾਂ ਤਾਂ ਏਕੀਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸਦੀ ਤਿਆਰੀ ਜਾਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਸਰਨ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮੁੜ ਵੰਡ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਹੈ-ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਹੈ-ਤਾਂ *ਮੱਘਰ ਸਿੰਘ* ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਨਿਯਮ 18 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਲਏ ਗਏ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਲਗਭਗ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਹੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਨਿਰੀਖਣ ਲਈ ਕਿ ਵਧੀਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨਿਯਮ 18 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਅਧੀਨ ਸਮਾਂ ਤਾਂ ਹੀ ਵਧਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਉਹ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੋਵੇ ਕਿ ਡਿਫਾਲਟ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸੀ ਜਾਂ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਚੰਗੇ ਕਾਰਨ ਸਨ।, ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ *ਸ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ*, (8) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੁੱਲ ਬੈਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਪਰ ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਕੇਸ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਖਾਸ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਸ ਫੁੱਲ ਬੈਚ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਦੋ ਵਿਵਾਦ ਉਠਾਏ ਗਏ ਸਨ- (i) ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਬੰਧਤ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਖੰਡਨ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਕਿਸੇ ਇਕਸਾਰਤਾ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਐਕਟ ਦਾ 14 ਅਸਥਾਈ ਸੀ ਅਤੇ (ii) ਕਿ 30 ਮਾਰਚ, 1960 ਦੇ ਅਣਗਹਿਲੀ ਵਾਲੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਪਾਸ ਹੋਣ ਦੇ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 42 ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸਮੇਂ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਫੁੱਲ ਬੈਚ ਦੁਆਰਾ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨਾਲ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ: -

“ਆਉਂਦਿਆਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਲਗਭਗ ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਜਾਇਜ਼ ਹੋਵੇਗੀ। ਸਿਰਫ ਉਸੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਆਰਟੀਕਲ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਿੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ।

ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਨਿਯਮ 18 ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਸੀਮਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 1 'ਤੇ ਉਠਾਏ ਗਏ ਹੋਰ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਪੂਰੇ ਬੈਚ x ਨੇ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਕੋਲ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਮਾਫ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫੀ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ

(8) 1967 PLR 689।

ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 42 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਫਿਰ ਵੀ ਉਹ *ਖੁਦ-ਬ-ਖੁਦ ਦਖਲ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੀਮਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੁਆਰਾ ਪਾਬੰਦ ਨਹੀਂ ਸੀ*, ਸਵਾਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ, ਯਾਨੀ

Haqiqat Singh v. Additional Director and others (I. S. Tiwana, J.)

ਕਿ, ਦੋਸ਼ਪੂਰਨ ਆਦੇਸ਼ ਕੰਸੋਲਿਡੇਸ਼ਨ ਅਫਸਰ ਦਾ ਸਹਿਮਤੀ ਆਰਡਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਧਾਰਾ 42 ਦੇ ਤਹਿਤ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਕੇਸ ਦੇ ਇਸ ਪਹਿਲੂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰੇ 17 ਤੋਂ 19 ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਤੱਕ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਅਧੀਨ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਵਿਰੁੱਧ ਜਿੰਨੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਸੀਮਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਕੱਲੇ laches ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ. 30 ਮਾਰਚ, 1960 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਉਠਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 18 ਦੁਆਰਾ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀਮਾਬੰਦੀ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦ ਅਣਡਿੱਠਾ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਦਾ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ *ਮੱਘਰ ਸਿੰਘ* ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿਚ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਲਏ ਗਏ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਪਰੋਕਤ ਲੜੀ ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ 3 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਹੋਰ ਨਿਰਣੇ, ਸਮਾਨ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਇੱਕ ਸਮਾਨ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ, ਨਿਯਮ 18 ਦੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਹੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਘੋਸ਼ਣਾਵਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੁਝ ਹੋਰ ਨਿਰਣੇ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਉਪਰੋਕਤ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਭੇਦ - ਯੋਜਨਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮੁੜ ਵੰਡ, ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਸਿਰਫ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬਦਲਦਾ।

(12) ਹੁਣ ਤੱਕ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 42 ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ 'ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ' ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਲਈ ਸਿਧਾਂਤਕ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ, ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਨਿਸ਼ਚਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਹੈ। *ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ* ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦੋ ਫੈਸਲਿਆਂ ਅਤੇ ਇੱਕ ਬਨਾਮ *ਸ੍ਰੀ ਮੱਖਣ ਲਾਈ ਆਦਿ* (9) ਅਤੇ *ਨਰ ਸਿੰਘ ਮਨਸੂਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ* (10) ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹੀ ਹੈ:-

“ਐਕਟ ਦੀ ਸਕੀਮ ਕੋਈ ਵੀ ਸਕਿੰਟ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ ਜੋ ਇਸ ਅਸਪਸ਼ਟ ਸਮੀਕਰਨ 'ਤੇ ਸੀਮਾ ਲਗਾਉਣ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਵਾਕੰਸ਼ ਇੱਕ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰਦਾ ਹੈ

(9) ਜੇ.964 ਕਰ. ਐਲਜੇ 447

(10) ਏਆਈਆਰ 1967 ਪੀ.ਬੀ. 111.

ਉਪਬੰਧ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਦੋ ਫੈਸਲੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ S. 42 ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਫੈਸਲੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। ਪਰ ਵਿਚਾਰ, ਜੋ ਕਿ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਦੀ

ਸੀਮਾ ਦੇ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਭੂਤਾ ਨਾਲ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹਨ, ਬਰਾਬਰ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐੱਸ. 42 ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਦਿਖਾਈ ਦੇਵੇਗਾ ਕਿ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸੀਮਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਸ਼ਕਤੀ ਕਿਸੇ ਕਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਅਸਥਾਈ ਅਵਧੀ ਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਨਿਯਮ ਦੁਆਰਾ ਜੋ ਅਸਥਾਈ ਅਵਧੀ ਦੀ ਹੈ, ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸੀਮਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਚਿਤ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸਵੈ-ਸਿੱਧ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਸੇ ਅਣਗਹਿਲੀ ਜਾਂ ਮਨਮਾਨੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਢੁਕਵੀਂ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਵੇਰੇ 1 ਵਜੇ, ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਐਕਟ ਦੀ ਸਕੀਮ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਪ੍ਰੋਵਿਜ਼ਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੀ ਇਸ ਦਲੀਲ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੋਧ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ 'ਤੇ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਸੀਮਾ ਰੱਖੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੇ ਐੱਸ. 42 ਦੁਆਰਾ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ।

ਉਪਰੋਕਤ ਨੋਟ ਕੀਤੇ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ, ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਨੇ *ਲਕਸ਼ਮਣ ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਪਿਮਪੁਟਕਰ ਬਨਾਮ ਦੀ ਸਟੇਟ ਆਫ ਬੰਬੇ ਅਤੇ ਹੋਰ* (11) ਅਤੇ *ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਲਾਲ ਧਵਨ ਬਨਾਮ ਦੀਵਾਨ ਚਮਨ ਲਾਲ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ*, (12) ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਦੋ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਮਾਨ ਸਬੰਧਤ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ "ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ" ਵਾਕਾਂਸ਼ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਆਇਆ। ਅਸੀਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਇਸ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅਸੀਂ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹਾਂਗੇ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਡੈਲੀਗੇਟ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਤਿਆਰ ਜਾਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂ ਮੁੜ ਵੰਡਣ ਵਾਲੀ ਸਕੀਮ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਜਾਂ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮਨਮਾਨੇ ਢੰਗ ਨਾਲ. ਭਾਵੇਂ ਵਿਵੇਕਸ਼ੀਲ, ਫਿਰ ਵੀ ਨਿਆਂਇਕ ਸ਼ਕਤੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਕ ਨਾਲ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਸੋਧ

(11) ਏ.ਐਲ.ਆਰ. 1964 SC 436.

(12) ਏਆਈਆਰ 1961 ਐਸਸੀ 1371

Haqiqat Singh v. Additional Director and others (I. S. Tiwana, J.)

ਇੱਕ ਦੇਰੀ ਵਾਲੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ।

(13) ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਦੇ ਹਾਂ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਹੁਕਮ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਇਕਸੁਰਤਾ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਿਚ ਮੁੜ ਵੰਡ ਦੇ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦੇ ਕੁਰਾਹ ਜਾਂ ਬਲਾਕ ਨੂੰ ਲਿੰਕ ਪਾਸ ਨਾ ਦੇਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਹੋਲਡਿੰਗਜ਼ ਦਾ ਇਹ ਸਕੀਮ ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹਰੇਕ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ ਦੇ ਕੁਰਾਹ ਨੂੰ ਇੱਕ ਰਸਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਨਿਵਾਸੀ ਨੇ ਸਿਰਫ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਸਕੀਮ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਏਕੀਕਰਨ ਸਟਾਫ ਦੁਆਰਾ ਡਿਊਟੀ ਨਾ ਨਿਭਾਉਣ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ। ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਦਾਇਰ ਰਿਟਰਨ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 31 ਅਗਸਤ 1977 ਨੂੰ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਣ ਦੀ ਵਰਤੋਂ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਕੁਰਾਹ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ। ਇਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਕਤ ਬੀਤਣ ਨੂੰ ਏਕੀਕਰਨ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਕੁਰਾਹ ਲਈ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਰਸਤਾ ਮੁਹੱਈਆ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਨੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 42 ਤਹਿਤ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਕਿ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਣਗੌਲੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸੂਚੀ P. 1 ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਏਕੀਕਰਨ ਸਟਾਫ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਭੁੱਲ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋਸ਼ਪੂਰਨ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤਾ, ਫਿਰ ਵੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਸੀਮਾ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਵੈਸੇ ਵੀ, ਤੱਥ ਇਹ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੇ ਦੇਰੀ ਵਾਲੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਵੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਜਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਤਰਕਸੰਗਤ ਪਾਇਆ। ਉਸਦੀ ਤਰਫੋਂ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਇਹ ਅਭਿਆਸ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਮਨਮਾਨੀ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ।

(14) ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਕਲਪਕ ਰਸਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਪੇਟੈਂਟ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਜੋਂ ਬੈਠਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਦਾ ਹੁਕਮ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਕਿਸੇ

ਉਪਬੰਧ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਕਾਇਮ ਰਹਿਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ।

(15) ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ, ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਖਰਚਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਐਸ ਐਸ ਸੰਧਾਵਾਲੀਆ, ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ—ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਡੋਲਮਿਨ

Haqiqat Singh v. Additional Director and others (I. S. Tiwana, J.)

ਫੁਲ ਬੈਚ

**ਐਸ. ਐਸ. ਸੰਧਾਵਾਲੀਆ ਸੀ. ਜੇ., ਐਸ. ਪੀ. ਗੋਇਲ ਅਤੇ ਜੇ. ਵੀ. ਗੁਪਤਾ, ਜੇ. ਜੇ.
ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ, - ਅਪੀਲਕਰਤਾ**

ਬਨਾਮ

ਦਲੀਪ, - ਜਵਾਬਦੇਹ।

ਦੀ ਨਿਯਮਤ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 1821 .

12 ਮਾਰਚ 1981

ਪੰਜਾਬ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਐਕਟ (1887 ਦਾ XVI)- ਧਾਰਾ 17—ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਜ਼ਾਬਤਾ (1908 ਦਾ V)— ਧਾਰਾ 3 ਅਤੇ 11—ਮਾਲ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਸਥਾਪਤ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਨੂੰ ਕੱਢਣ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ—ਅਜਿਹੀ ਅਦਾਲਤ—ਕੀ ਨਿਆਂਇਕ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਹੈ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਅਤੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦਾ - ਅਜਿਹੇ ਸਬੰਧਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮਾਲ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ - ਕੀ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਗਲੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂਇਕ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ - ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ VIII - ਕੀ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੀਮਤ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਦਾ ਹੈ .

(ਪ੍ਰਤੀ ਬਹੁਮਤ ਐੱਸ.ਪੀ. ਗੋਇਲ ਅਤੇ ਜੇ.ਵੀ. ਗੁਪਤਾ, ਜੇ. ਜੇ. ਐੱਸ. ਐੱਸ. ਸੰਧਾਵਾਲੀਆ, ਸੀ. ਜੇ. ਦੇ ਉਲਟ) ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਐਕਟ, 1887 ਦੀ ਧਾਰਾ 77 ਦੀ ਪਰਿਸ਼ੁੱਠ ਇਹ ਦਰਸਾਏਗੀ ਕਿ ਮਾਲ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕੁਝ ਵਿਵਾਦਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਾਲ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਅਤੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਜਿਸਦਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਅਤੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੇ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਇੱਕ ਸ਼ਰਤ ਹੈ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਮਾਲ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਪੂਰੇ ਸੈਕਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਮਾਲ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ **ਕੋਈ ਫਰਮਾਨ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੋਵੇ**। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਰੈਵੇਨਿਊ ਕੋਰਟ ਸਿਰਫ ਉਸ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਪਣੀ ਸਮਝਦਾਰੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਝਗੜਿਆਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਬੰਧਾਂ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਮਾਲੀਆ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ, Le., ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਅਤੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਹੋਂਦ। ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਨ ਜਾਂ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ f ਸਿਰਲੇਖ ਵਿੱਚ ' ਦੇ ਬਹੁਤ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਸਵਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰੈਵੇਨਿਊ ਕੋਰਟ ਕੋਲ ਅਜਿਹੇ ਸਵਾਲਾਂ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੈ ਜਾਂ ਅਜਿਹਾ ਫੈਸਲਾ ਅੰਤਿਮ ਅਤੇ ਧਿਰਾਂ 'ਤੇ ਬਾਈਂਡਿੰਗ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰੈਵੇਨਿਊ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਹ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਰੁਤਬੇ ਦਾ ਸਵਾਲ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਵਾਲ" ਸੁਣਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਸਧਾਰਨ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅੰਤਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ-

ਸਿਰਲੇਖ ਦਾ ਆਇਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਪੇਚੀਦਾ ਅਤੇ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਸਵਾਲ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਮਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਮਾਲ ਅਦਾਲਤ

